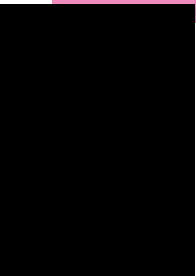

Máda

*J A K O
C H T Í Ć*

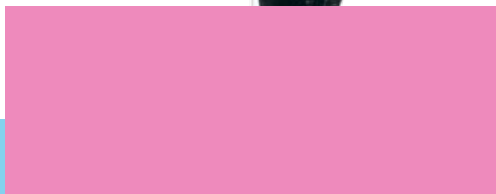

OBSAH

Móda a její význam	3
Co je fast fashion	4
Dopad na životní prostředí.....	5
Proč je fast fashion levná	6
Historie módy	8
Pracovní podmínky	9
Křížovka.....	10
Alternativy k fast fashion	11
Závěr a doporučení	13

Tento časopis se zabývá problematikou módního průmyslu se zaměřením na fast fashion a její cenu. Nejprve představuje základní informace o módě a vysvětluje, co fast fashion znamená. Dále se věnuje historii módy a vysvětluje, proč je dnešní oblečení tak levné. Popisuje také skutečné náklady, které nejsou vidět na cenovce, včetně dopadů na životní prostředí a pracovní podmínky lidí. Časopis se zaměřuje i na chování spotřebitelů a nabízí alternativy k fast fashion. Na závěr přináší doporučení, jak může každý přispět k udržitelnější módě.

MÓDA A JEJÍ VÝZNAM

Móda je nedílnou součástí našeho každodenního života a provází nás na každém kroku. Nejde pouze o oblečení, které si vybíráme do školy, do práce nebo na volný čas, ale také o způsob, jakým se prezentujeme. Oblečení totiž často vypovídá o tom, jací jsme, jaký máme vkus, náladu nebo životní styl. Každý člověk má svůj vlastní styl, který ho odlišuje od ostatních, a právě móda mu umožňuje tuto jedinečnost vyjádřit.

Móda má také silný kulturní a společenský význam. V různých dobách a kulturách se lidé oblékali odlišně, a to nejen kvůli počasí, ale i kvůli tradicím, postavení ve společnosti nebo aktuálním trendům. Například v minulosti oblečení často jasně ukazovalo, zda člověk patří k vyšší nebo nižší vrstvě společnosti. Dnes už sice nejsou rozdíly tak výrazné, ale móda stále hraje důležitou roli v tom, jak vnímáme sebe i ostatní.

V dnešní době se móda vyvíjí mnohem rychleji než kdykoliv dříve. Velký vliv na to mají sociální sítě, internet a média, díky kterým se trendy šíří po celém světě během několika dnů. To, co je populární v jedné zemi, se velmi rychle dostane i do dalších částí světa. Lidé jsou tak neustále vystaveni novým stylům a často mají potřebu držet krok s aktuálními trendy.

S tím však souvisí i určité problémy. Rychlá výroba a spotřeba oblečení má negativní dopad na životní prostředí. Vyrábí se obrovské množství oděvů, z nichž mnohé jsou nošeny jen krátce a poté končí jako odpad. Kromě toho výroba oblečení často zatěžuje přírodu – spotřebovává velké množství vody, energie a produkuje znečištění.

Dalším důležitým tématem jsou pracovní podmínky lidí, kteří oblečení vyrábějí. V některých zemích pracují lidé za velmi nízké mzdy a v nevhodujících podmínkách, aby bylo možné prodávat oblečení za co nejnižší ceny. To ukazuje, že skutečná cena oblečení není jen ta, kterou vidíme na cenovce v obchodě.

CO JE FAST FASHION

Fast fashion, neboli „rychlá móda“, je způsob výroby a prodeje oblečení, který se zaměřuje na rychlost a nízkou cenu. Módní značky vytvářejí nové kolekce velmi často, někdy i několikrát za měsíc, aby co nejrychleji reagovaly na aktuální trendy. Inspiraci čerpají například z módních přehlídek, sociálních sítí nebo od celebrit.

Hlavním cílem fast fashion je nabídnout zákazníkům moderní oblečení za co nejnižší cenu. Díky tomu si lidé mohou kupovat nové věci častěji a snadno obměňovat svůj šatník. Oblečení je navrženo tak, aby odpovídalo aktuálním trendům, ale často není určeno k dlouhodobému nošení.

Typickým znakem fast fashion je rychlá výroba ve velkém množství. Oblečení se vyrábí převážně v zemích, kde jsou nízké výrobní náklady. Používají se levnější materiály a výrobní procesy jsou nastaveny tak, aby byly co nejrychlejší a nejlevnější. Díky tomu se nové kolekce dostanou do obchodů během velmi krátké doby.

Fast fashion tedy představuje dostupný a moderní způsob oblékání, ale zároveň přináší řadu problémů, které je důležité si uvědomovat.

DOPAD NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Móda byla vždy způsobem sebevyjádření, ale v posledních desetiletích se z ní stal také jeden z největších environmentálních problémů současnosti. Rychlá móda, známá jako fast fashion, zásadně změnila způsob, jakým oblečení vyrábíme, nakupujeme i vyhazujeme. A právě životní prostředí za to platí vysokou cenu.

Textilní průmysl patří mezi největší znečišťovatele planety. Výroba oblečení spotřebovává obrovské množství vody – například na výrobu jednoho bavlněného trička je potřeba přibližně 2 700 litrů vody, což odpovídá množství, které člověk vypije za více než dva roky. Bavlna, jeden z nejpoužívanějších materiálů, je navíc často pěstována za použití pesticidů a chemikálií, které kontaminují půdu i vodní zdroje.

Dalším problémem jsou syntetické materiály, jako polyester. Ty jsou vyráběny z ropy a při praní uvolňují mikro plasty, které končí v oceánech a dostávají se do potravního řetězce. Každý kus oblečení tak může nepřímo přispívat ke znečištění, které není na první pohled viditelné.

Rychlá móda také podporuje nadprodukcí. Oblečení se vyrábí ve velkém, často bez ohledu na skutečnou poptávku. Výsledkem jsou obrovské skládky textilu, zejména v rozvojových zemích, kam se vyváží neprodané nebo použité oblečení. Mnoho z těchto oděvů se nikdy znovu nevyužije a končí jako odpad.

Zásadním problémem je i krátká životnost oblečení. Fast fashion nás učí kupovat více, nosit méně a rychle nahrazovat staré novým. Trendy se mění tak rychle, že oblečení ztrácí hodnotu během několika týdnů. To vede k tomu, že lidé vyhazují oblečení, které by jinak mohlo sloužit

PROČ JE FAST FASHION LEVNÁ

Znáte ten pocit. Jdete nákupním centrem nebo scrolujete na mobilu a najednou na vás vyskočí nabídka, která se neodmítá. Tričko za 150 korun, džíny za čtyři stovky, zimní bunda za cenu lepší večere. Vhodíte to do košíku a máte radost z výhodného nákupu.

Zastavili jste se ale někdy nad tím, jak je matematicky vůbec možné vyrobit kus oblečení, převézt ho přes půl planety, zaplatit marketing, prodavače, pronájem obchodu a ještě na tom vydělat, když výsledná cena sotva pokryje cenu průměrné kávy a zákusku? Odpověď není kouzlo. Je to brutálně efektivní, fascinující a zároveň děsivý systém zvaný fast fashion.

Zde je anatomie toho, proč je vaše oblečení tak levné.

Levná práce

Značky nevlastní továrny. Zadávají výrobu tam, kde jsou nejnížší standardy. V zemích jako Bangladéš nebo Etiopie tvoří mzda šičky často jen 2 % z ceny, kterou zaplatíte v obchodě. Z trička za 200 Kč dostane člověk u stroje zhruba pětikorunu.

Oblečení z ropy

Většina fast fashion je v podstatě plast. Polyester je levný, snadno dostupný a nezníitelný pro planetu, ale nekvalitní pro nošení. Oblečení je navrženo tak, aby se po pár vypráních rozpadlo (tzv. plánované zastarávání), což vás nutí jít do obchodu znovu.

„Mikrosezóny“

Dříve byla dvě módní období ročně. Dnes giganti jako Shein nebo Zara chrlí nové kolekce každý týden. Cílem je vyvolat v nás pocit, že to, co jsme si koupili před měsícem, je už „out“.

Věděli jste? Pro mnohé značky je levnější neprodané tuny oblečení spálit, než ho se slevou prodat nebo darovat. Recyklace směsných levných látek je totiž technologicky tak drahá, že se prostě nevyplatí.

Kontroverze: Je to pomoc, nebo vykořisťování?

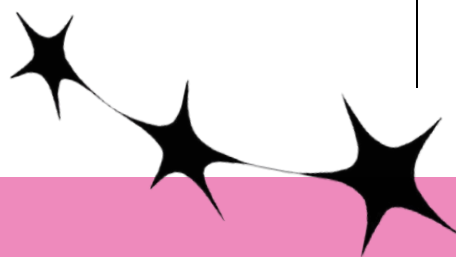
Tady se názory ostře rozcházejí a pravda bolí na obou stranách:

Pohled A (**Demokratizace**):

Kritika fast fashion je často elitářská. Pro rodinu s nízkým příjmem je levný řetězec jedinou možností, jak obléknout děti a nebýt sociálně na dně. Styl už není výsadou bohatých.

Pohled B (**Moderní otroctví**):

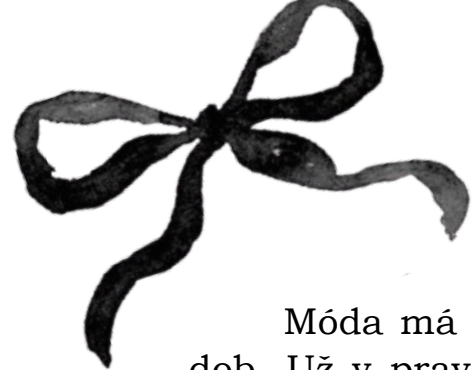
Nízká cena v Evropě je vykoupěná toxickými řekami v Asii a dětskou prací. Kupujeme si věci, které nepotřebujeme, za peníze, které nemáme, abychom udělali dojem na lidi, které nesnášíme. planetu u toho používáme jako odpadkový koš.

Verdikt?

Levná móda neexistuje. Existuje jen móda, za kterou místo Vás platí někdo jiný. Buď příroda, nebo lidé na druhém konci světa. Až příště uvidíte cenovku 99 Kč, vzpomeňte si, že ten skutečný účet je mnohem delší.

HISTORIE MÓDY

Móda má velmi dlouhou historii, která sahá až do dávných dob. Už v pravěku lidé nosili oblečení, především kvůli ochraně před chladem a nepříznivým počasím. Postupem času se však oblečení začalo měnit nejen z praktických důvodů, ale i jako způsob vyjádření identity, postavení a vkusu. Už ve starověkých civilizacích, jako byl Egypt, Řecko nebo Řím, hrálo oblečení důležitou roli ve společnosti.

Ve středověku byla móda silně ovlivněna společenským postavením. Bohatí lidé nosili drahé látky, výrazné barvy a zdobené oděvy, zatímco chudší vrstvy měly jednoduché a praktické oblečení. Oblečení tak jasně ukazovalo, kdo kam ve společnosti patří. V této době se také začaly objevovat první módní trendy, i když se šířily mnohem pomaleji než dnes.

Velký zlom nastal v období renesance a později v 18. a 19. století, kdy se móda začala více rozvíjet a měnit. Vznikaly nové střihy, materiály a způsoby zdobení. V této době se také začali objevovat první módní návrháři a móda se postupně stávala důležitou součástí kultury.

Průmyslová revoluce v 19. století přinesla zásadní změnu v tom, jak se oblečení vyrábí. Díky strojům bylo možné vyrábět oblečení rychleji a ve větším množství. To znamenalo, že se móda stala dostupnější pro širší vrstvy obyvatel. Už nešlo jen o ruční výrobu, ale o začátek masové produkce.

Na přelomu 20. a 21. století došlo k dalšímu velkému zrychlení módního průmyslu. Díky globalizaci a technologickému pokroku se výroba přesunula do různých částí světa a oblečení se začalo vyrábět ve velkém množství za nízké ceny. Právě v této době vznikl koncept fast fashion, který změnil způsob, jakým lidé nakupují oblečení.

PRACOVNÍ PODMÍNKY

Zatímco vy v kabině řešíte, jestli vám ta mentolová barva sedí k pleti, na druhém konci světa sedí žena, která na tohle tričko měla přesně 60 sekund.

Průmysl rychlé módy zaměstnává globálně přibližně **75 milionů lidí**, z nichž zhruba 80 % tvoří ženy ve věku 18–35 let. Výrobní model je založen na maximalizaci rychlosti a minimalizaci nákladů, což má přímý dopad na pracovní standardy v dodavatelských řetězcích, zejména v zemích jako Bangladéš, Vietnam, Kambodža či Etiopie.

Minimální vs. důstojná mzda

Zásadním faktem je propast mezi zákonnou minimální mzdou a tzv.

living wage (důstojnou mzdou).

V Bangladéši byla koncem roku 2023 po protestech zvýšena minimální měsíční mzda na **12 500 BDT** (cca 2 600 Kč). Odborové svazy a nezávislé organizace (např. *Clean Clothes Campaign*) však uvádějí, že pro pokrytí základních životních potřeb (výživa, bydlení, zdravotní péče) je v daném regionu zapotřebí **minimálně 23 000** tento rozdíl dorovnali.

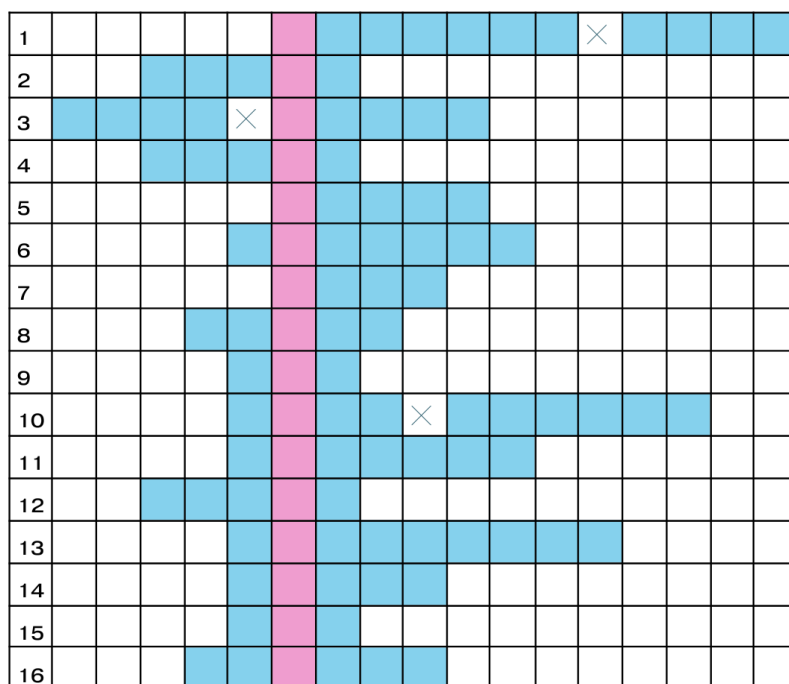
Pracovní doba a bezpečnost

váním limitů pracovní doby a bezpečnostních norem.

Dokumentované případy v Číně a jihovýchodní Asii potvrzují směny v délce **14 až 16 hodin**, sedm dní v týdnu, zejména v obdobích před expedicí nových kolekcí. Pracovníci jsou vystaveni prachu z textilií a více než **8 000 syntetických chemikálií** používaných při barvení a úpravě látek, často bez adekvátních ochranných pomůcek. Od tragédie v komplexu Rana Plaza (2013), kde zahynulo 1 134 lidí, došlo ke zlepšení v rámci „Bangladéšského akordu“, nicméně tisíce menších subdodavatelských dílen stále nesplňují základní požární a statické normy.

NEODVRACEJ ZRAK, TOHLE JE REALITA

Nyní zde pro vás máme křížovku. Prověřte si v nejzákladnější pojmy spojené s fast fashion a etikou výroby. V tajence se pak skrývá heslo, které přímo souvisí s (ne)udržitelností dnešního oděvního řetězce.

1. Týden módy anglicky
2. Domácí koupací plášť
3. Textilní vynález pro šití
4. Z jakého materiálu se vyrábí ručníky
5. Ochranný látkový obal na šicí stroj
6. Gatě jsou
7. Součást pánského obleku
8. Materiál na svetr z kozí srsti
9. Šicí stroj má horní a spodní

10. Francouzská světová návrhářka
11. Gombík česky
12. Rifle mají na zadním díle dvě
13. Křestní jméno pana Diora
14. Kovový hrot s ouškem
15. Co zapíná poklopec u kalhot
16. Špičatý klobouk

Nápověda – Moher, Hennin

ALTERNATIVY K RYCHLÉ MÓDĚ

Změnit způsob, jakým nakupujeme oblečení, neznamená přestat se zajímat o módu. Znamená to přejít na modely, které chrání přírodní zdroje a garantují důstojné podmínky lidem, kteří naše oblečení vyrábějí. Pokud chcete vystoupit z kolotoče rychlé módy, zde jsou čtyři hlavní, v praxi fungující alternativy.

Pomalá móda (Slow Fashion) a etické značky

Základním principem pomalé módy je kvalita nad kvantitou. Tyto značky nevydávají 52 kolekcí ročně, ale soustředí se na nadčasové kousky z odolných materiálů.

Využívají se inovativní materiály nebo organická bavlna. Výroba podléhá přísným ekologickým normám omezujícím spotřebu vody a toxických barviv. Etické značky transparentně prokazují, kde a kým bylo oblečení vyrobeno.

Hledejte certifikace. Například **GOTS** (Global Organic Textile Standard) zaručuje ekologické zpracování, zatímco certifikáty jako **Fair Wear Foundation** nebo **Fairtrade** garantují, že zaměstnanci pracují v bezpečném prostředí a dostávají tzv. *living wage* (důstojnou mzdu pokrývající životní náklady), nikoliv jen nedostačující zákonné minimum.

Cirkulární móda (Second-handy a Swapy)

Nejúčinnější způsob, jak snížit ekologickou stopu, je nevyrobět nic nového. Cirkulární ekonomika vrací již existující oblečení zpět do oběhu, ať už přes klasické second-handy, on-line platformy (jako je Vinted), nebo komunitní „swapy“ (výměnné akce).

Průměrný Evropan podle Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) vyhodí zhruba 11 kg textilu ročně. Pokud nákupem z druhé ruky prodloužíte aktivní životnost jednoho kusu oblečení o pouhých 9 měsíců, snížíte jeho uhlíkovou, vodní a odpadovou stopu o 20 až 30 %.

Alternativy k fast fashion nevyžadují dokonalost. Je to přechod od impulzivního nakupování k vědomému výběru, o něž už jde o kontrolu vlastní kasy, nezuřené druhé ruky nebo neschopnosti kvátní. Přesvědčení o malém vstupu krok k ochranné plášti, které boří spravedlivý a zdravý vzhled pořízení.

ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Rychlá móda nám sice nabízí nejnovější trendy za zlomek ceny, ale skutečnou daň za ni platí naše planeta a lidé na druhém konci světa. Jak jsme ukázali na předchozích stránkách, neustálá nadprodukce levných oděvů vede k obrovskému plýtvání vodou, znečištění řek toxickými barvivy, uvolňování mikroplastů do oceánů a k hromadění milionů tun textilního odpadu. To vše je navíc často vykoupeno neetickými a nebezpečnými pracovními podmínkami v rozvojových zemích. Z

této situace však existuje cesta ven. Řešením je přechod k tzv. pomalé módě (slow fashion), která klade důraz na kvalitu, udržitelnost a vědomé nakupování.

tipy & rady

Vytvořte si kapsulový šatník (Capsule wardrobe): Zredukujte svůj šatník na 30–40 vysoce kvalitních, neutrálních a vzájemně snadno kombinovatelných kousků. Zjistíte, že máte vždy co na sebe, a přestanete impulzivně nakupovat.

Objevte kouzlo swapů: Swapy jsou výměnné akce, kam přinesete zachovalé oblečení, které už nenosíte, a odnesete si to, co přinesl někdo jiný. Je to bezplatný a ekologický způsob, jak si oživit šatník.

Starejte se a opravujte: Životnost oblečení prodloužíte praním na nižší teploty (30 °C bohatě stačí) a sušením na vzduchu místo v sušičce. Pokud se oblečení roztrhne, nevyhazujte ho – naučte se základům šití nebo podpořte místní krejčovství.

Změna módního průmyslu začíná u nás.

Každý nákup (nebo rozhodnutí nekoupit) je hlasováním o tom, v jakém světě chceme žít. Zvolte kvalitu nad kvantitou a udělejte ze svého šatníku místo, které odráží vaše hodnoty.

Redakční tým:

Nina Amálie Jindřichová, Olga Havlová, Anna Blechová

Škola:

Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Jeronýmova

č. vydání: 17

